

РОЛЬ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ГЕНДЕРНІ ОЧІКУВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті проаналізовано сутність гендерних відносин в єдності біологічного і соціального. Розглянуто взаємодію природних особливостей і соціокультурних впливів в процесі реалізації рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків у суспільстві.

Ключові слова: чоловік, жінка, наука, політика, дослідження, гендерна рівність, гендерна дискримінація.

Abstract

The article analyzes the essence of gender relations in the unity of biological and social. The interaction of natural features and socio-cultural influences in the process of realization of equal rights and opportunities for women and men in society is considered.

Keywords: men, woman, science, politics, research, gender equality, gender discrimination.

Вступ

Гендерна рівність – це рівні права і можливості для жінок та чоловіків у суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини, участі в національному, політичному, економічному, соціальному та культурному розвитку, отриманні рівних винагород за результатами праці.

Гендерні ролі в традиційних суспільствах розподілені та закріплені за жінками і чоловіками в контексті патріархального владного дискурсу. Жінкам споконвічно відводяться як "притаманні" та "природні" більшість видів неоплачуваної праці: хатня робота, виховання дітей, догляд за хворими та літніми членами родин; тоді як доступ до влади (наприклад, виборчі права, право укладати договори, опіка над дітьми) та ресурсів (різниця зарплат, сексизм в освіті, дискримінація при наймі та на робочому місці) є ускладненим порівняно з таким у чоловіків. Це спричинює замкненість жінок у приписуваних їм ролях у та закріплює гендерну нерівність [2].

Результати дослідження

Як зазначає А. В. Слободянюк «визначальний вплив на формування соціальної ролі чоловіка та жінки в суспільстві завжди мали національна культура, традиції, релігійні переконання, сценарій стосунків в батьківській сім'ї тощо» [5].

Для українського суспільства залишається стабільною ситуація, коли жінки значною мірою відсторонені від основних центрів визначення політики і прийняття рішень. Відсутність жінок на рівні прийняття рішень породжує дисбаланс в розподілі соціально-економічних благ, за умов, коли в країні 5–10% економічних ресурсів контролюють жінки, приватних підприємців – 38%, проте 98,5% жінок серед працівників дошкільних установ та 84,5% – середніх навчальних закладів [1].

Як підкреслюють А. В. Слободянюк та К. С. Філатова, «жінки доводять, що їм цілком під силу займатися будь-яким видом бізнесової, економічної, державної, законотворчої діяльності. ... У наш час лідерами, керівниками стають не лише чоловіки, як переважно було раніше, але і жінки. Жінки ламають стереотипи, властиві лідерам, керівникам, привносять в ділове життя нові риси і зміни» [6].

Сучасний європейський досвід доводить, що за рахунок жіночого представництва в суспільному житті більш ефективно вирішуються проблеми екології, освіти, здоров'я, соціального захисту, питання, пов'язані з сексуальними та репродуктивними правами жінок. Це також сприяє не тільки захисту соціальних потреб населення, але й демонструє інший, відмінний від чоловіків стиль роботи, рішення проблем і конфліктів.

Таким чином, ми підходимо саме до питання стосовно того, які шляхи існують для вирішення цієї

значущої для суспільства проблеми – подолання гендерної асиметрії у владних установах і системі управління.

Гендерна дискримінація жінок і чоловіків в Україні залишила на початку третього тисячоліття нашої країні низку проблем: демографічну кризу, торгівлю людьми, насильство в сім'ї та насильство в суспільстві взагалі, гендерний дисбаланс в сільській місцевості за рахунок активного впливу жінок з села (так званий "мовчазний жіночий бунт" внаслідок потрійного тягаря на плечах сільських жінок, тривалість робочого дня яких становить 16 годин) та інші.

Сучасне становище жінок в українському суспільстві характеризується нерівністю. Ця нерівність існує в усіх сферах життя.

Економічна нерівність жінок підтримується системою гендерної нерівності на ринку праці. Насамперед це стосується сфери професійної зайнятості, можливостей самореалізуватися різними шляхами, серед яких чільне місце посідає кар'єрне просування сходами бюрократичного, професійного чи фінансового успіху. По службових щаблях просувають переважно чоловіків. Хоча рівень зайнятості чоловіків і жінок майже однаковий, але перевага надається чоловікам. Чоловік вважається стабільнішим працівником, ніж жінка, яка вважається "невигідною" для організації: адже вона більше часу приділяє сім'ї, бере декретну відпустку тощо.

Натомість жінки мають більше проблем, ніж чоловіки, – як у разі звільнення, так і при працевлаштуванні.

Найявна в суспільстві дискримінація за ознакою статі виявляється у невизнанні виробничої праці жінок у домашньому господарстві як соціально значущої. З урахуванням домашніх обов'язків жінки в середньому зайняті різними видами робіт майже на 25% часу більше ніж чоловіки. Вибудовується цікавий ланцюжок соціальних ролей і прав жінок в українському суспільстві. Так, для соціальної самореалізації жінка повинна мати дітей, а також паралельно робити внесок до сімейного доходу, тобто працювати поза домом, та ще й виконувати майже всю домашню роботу. При цьому суспільство вважає, що робота жінки не повинна перетворитися на кар'єру.

Такі погляди призвели до того, що в сучасній Україні жінки практично відсутні у вищих ешелонах виконавчої та законодавчої влади. Статистика доводить, що політична влада в Україні є практично одностатевою, тому виходить, що більшість населення (пригадаймо, що жінки складають 54% населення!) нашої країни у сферах державного та громадсько-політичного життя не мають виразників своїх поглядів та побажань! [3].

Дискримінацію жінок можна чітко визначити і без статистичного матеріалу. Варто лише порівняти щоденні навантаження чоловіків і жінок, враховуючи при цьому, скільки годин працювала жінка, а скільки чоловік (незалежно від того, вдома це було чи на роботі), а також скільки грошей вони за це отримали і чи отримали взагалі (за хатню роботу та догляд дітей).

Говорячи про проблеми гендерної рівності в суспільстві, не можна обминути проблеми чоловіків, оскільки вони також у певних випадках, а також певні категорії чоловіків, стикаються з виявами гендерної дискримінації та порушення їх прав.

Традиційне чоловіче виховання спричиняє загрозу для життя та здоров'я чоловіків, збільшує рівень каліцтва. Каліцтво чоловіків провокується традиційним виховання хлопчиків, яке не тільки не зупиняє агресивність ("Дай здачі, ти ж мужчина!"), а й не навчає розумній зваженості та стриманості. Хоча жінки страждають в основному від агресії чоловіків, та кількість чоловіків, які потерпають від насильства з боку тих же чоловіків, значно вища. Там, де жінка традиційно втече чи уникатиме небезпечної ситуації, традиційна чоловіча гендерна роль, що стимулює агресію та жорстокість, провокуватиме чоловіка на бійку та інше насильство.

Традиційне виховання підтримує у чоловіків більш зневажливе ставлення до свого здоров'я: чоловіки значно рідше звертаються до лікарів, запускають хвороби, у них, як правило, знижене самоусвідомлення вартості здоров'я, як наслідок, тривалість життя чоловіків майже на 12 років менша за тривалість життя жінок.

Оскільки чоловіки вважають професію та роботу пріоритетними у своєму житті, вони не навчені вважати родину такою ж цінністю, не призвичаєні звертатися й отримувати емоційну підтримку та допомогу від близьких, тому в разі життєвих негараздів стають сприйнятливіші до різних стресів, гірше адаптуються до раптових змін.

У нашій державі чомусь йдеться лише про охорону материнства, хоча для зачаття дитини потрібні двоє. При розлученні суд зазвичай присуджує дитину матері. Проте й чоловіки саме через своє специфічне гендерне виховання найчастіше, розлучаючись, розривають зв'язки з дитиною.

Підводячи підсумки, можемо сказати, що в Україні, як і в цілому світі, існує дискримінація і чоловіків, і жінок. Рівність жінок і чоловіків має стати реальністю в новій демократичній Україні, яка планує ввійти до європейської спільноти. Необхідно визначати фактори, які перешкоджають жінкам досягти рівності в суспільстві, а також вживати заходи, спрямовані на протидію та унеможливлення гендерної дискримінації [4].

Висновки

В специфічних умовах нашого суспільства і регіону одночасно формується, оновлюється, коригується, вдосконалюється, проходить нелегке становлення і суворе випробування самим життям. Координація зусиль державних та громадських об'єднань є успішною для ресоціалізації, реадaptaції, рестабілізації тих жінок, які потребують термінової допомоги для реалізації своїх прав, здібностей і призначення. Однак, незважаючи на певні досягнення, жінки й сьогодні залишаються незахищеними, їхнє життя сповнене багатьох проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Везелева К. В. Україне женщины не голосуют за женщин [Электронный ресурс] / К. Везелева — Режим доступа : <http://facenews.ua/19577/kinder-kche-kirche-kvoti.html>.
2. В Минсоцполитики признали : в Украине мало женщин-руководителей [Электронный ресурс] — Режим доступа : http://www.golosua.com/ru/main/article/politika/20111025_v-minsotspolitiki-priznali-vukraine-malo-jenschin-rukovoditeley.
3. Здравомыслова Е. А. Гендерное измерение социальной и политической активности в переходный период [Электронный ресурс] / Е. А. Здравомыслова, А. А. Темкина — Режим доступа : <http://www.a-z.ru/women/texts/zdrd-1.htm>.
4. Коннелл Рэйвин. Гендер и власть. Общество, личность и гендерная политика / Рэйвин Коннелл; [авториз. пер. с англ. Т. Барчуновой; науч. ред. перевода И. Тартаковская; подготовка русской версии примечаний и библиографии О. Ечевской]. — М. : Новое литературное обозрение. — 2015. — 432с
5. Слободянюк А. В. Оцінка ролі чоловіка та жінки в сучасному суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Габітус, 2019. —№8. —С. 51-55.
6. Слободянюк А. В. Сучасна жінка: соціально-психологічний портрет [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, К. С. Філатова // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23-24 березня 2016 р. - Електрон. текст. дані. - 2016. - Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/1004>.

Коханко Петро Олегович — студент групи П-176, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: kohanko13@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Petro O. Kohanko— student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Slobodyanyuk Anatoly V— Ph.D in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University.